

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפ"ש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

וישב

י"ט"כ כסלו

גליון יב (תכא)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת תשמח, תהא שנת חירות משיח - שנת הקהל

שמונים וחמש שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה, עש"ק פ' וישב ל"ט כסלו חג הגאולה, שנת תשמח.

תוכן הענינים

שירות

הערה על פירש"י ד"ה לילה הוא (וישלח לב, כג)..... ד
באור על ענין "קלימא סיהרא באשלמותא"..... ה
השליכות בין ויעקב הלך לדרכו לויצא יעקב..... ו
לצחק ה' עקר או לא..... ז
לצחק גייר אנשים כמו אברהם..... יא

ליקוטי שירות

עולה לגדולה וחתן מוחלין להם עוונותיהם..... יג
חתן שמוחלין לו על עוונותיו אם זהו רק ע"י תשובה... יד
החילוק בזה בין ישראל לבן נח..... יז
ההפרש בין מעיין לבאר..... יח

חסידות

ההפרש בין ההמשכה של רבוי שלום בעולמות להמשכה של
ריבוי שלום בעולמות להמשכה של שלום רב לת"ח עצמם... יט
בענין הנ"ל..... יט
הערה בקונטרס ל"ט כסלו..... כא

פשוטו של מקרא

בפירושי רש"י עה"פ (וד"ה):

- לז, א - שתקת רש"י.....כב
לז, ג - שתקת רש"י.....כב
שם - בפסוק.....כב
לז, ד בד"ה דברו.....כב
לז, ח - שתקת רש"י.....כג
לז, יא בד"ה שמר את הדבר.....כג
לז, יב בפסוק.....כד
לז, יד בד"ה מעמק חברון.....כד
לז, יז בפסוק.....כה
לז, כט בפסוק.....כה
לז, לד בד"ה ימים רבים.....כה
לח, ח בד"ה והקם זרע.....כז
לט, ו בד"ה ויהי לוסף לפה וזואר.....כח
מ, ד בד"ה ויהיו ימים במשמר.....כח
רשמת כ"ק אדמו"ר שלט"א בפירש"י דפ' מקץ.....ל

נגלה

בענין נתנה היא ואמר הוא - קידושין דף ו' ע"א - ...לג

שונות

בלאור בפירש"י ד"ה ואלקי יצחק (ויצא כח, יג-גליון)...לג
בן כמה ה' עשו כשפירש לע"ז (גליון).....לד
הערות לסידור תורה אור קה"ת תשמ"ז.....לו
מהי נגמרו החמש שנים שאסרו להדפיס התניא.....לח
הערה בתניא.....לט

ש ל ח ו ת

א. בשיחת ש"פ וישלח (ש.ז. שנת תשמח) פלייב פכ"ג ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א מדוע רש"י לא מפרש הפסוק בלילה הוא דלכאורה הול"ל היא ל' נקבה (כפי שאומרים לילות בלשון נקבה). ומבאר דלילה הוא ל' זכר וכדלקמן (בראשית מה) בלילה אחד.

ולכאורה אינו מובן: עיקר הקושיא בפסוק זה הוא שלא נכתב בלילה ההוא, ולפי הפשוט הרי בפסוקים לפנ"ז מצינו כו"כ פעמים (יט, לה. לב, כב וכן באסתר שם ועוד) שכשנכתב בלילה וסמך ל' הוא צ"ל בלילה ההוא. ומדוע כאן כותב בלילה הוא.

ועוד: בפ' ויצא (ל, טז) כשרש"י מבאר בלילה הוא: "הקב"ה סליעו שיצא משם יששכר", מבאר בשפ"ח ש"הוא" לא קאי על הלילה אלא "הוא" הכוונה להקב"ה, דאל"כ ההוא מיבעי ל', וא"כ שבה הקושיא מדוע כאן כתיב הוא ולא ההוא.

גם צלה"ב מדוע בפ' וירא (יט, לג) שזהו פסוק שלפניו (רש"י מצטט ד"ה ותשקין וגו'. ואת"ל (כפי שנתבאר בקובץ הערות וביאורים די"ג-ל"ד כסלו גליון ל"א) שכוונת רש"י בכך לבאר מדוע כתוב שם בלילה "הוא", הרי זה ה' צריך להיות עיקר הד"ה של רש"י ולא כפי הכתוב ותשקין וגו', ולכאורה הביאור שם הוא על התיבות ותשקין את אביהן יין, ולא על הדיוק בלילה הוא, ונשאר גם שם הקושיא מדוע רש"י לא ביאר הדיוק ד"הוא". *

הת' יוסף יצחק מנדלסון

- תות"ל לוד -

*****

* ראה שיחת ש"פ וישלח תשמ"ה ולפי המבואר שם לכאן יסולק הקושיא הזה ג"כ.

המערכת

ב. בענין קיימא סיהרא באשלמותא (בשיחת ש"פ וישלח יד כסלו) ביאר כ"ק אד"ש שבאמת הלבנה עומדת מליאה בסוף יום י"ד, וביאר החשבון בקצרה.

כדי להקל על אלו שלא למדו הל' קידוה"ח ראיתי לבאר הענין בקצרה:

חודש הלבנה היא 29 יום 12 שעה 44 רגעים (לערך) שזהו הזמן בין מולד אחד לשני, בשעת המולד א"א לראות הירח כי נמצא בין השמש והארץ, והשמש מאיר על צד השני שאינו נראה לנו. בכל יום, כשהירח נתרחק מהשמש (13 ליום), יותר (מהצד המואר) נראה לנו, באמצע החודש הירח עומד ממול לשמש (והארץ ביניהם) ויכולים לראות כל הצד המואר - ירח מלא.

בד"כ אומרים שזה בט"ו לחודש אבל בדיוק יותר זה באמצע בין מולד אחד לשני [או 14 יום 18 שעה 22 רגעים אחר המולד].

זמן המולד המודפס בלוח הוא בזמן ירושלים, מולד כסלו השנה ה' שבת בבקר 4:32. כשניתוסף ע"ז 14 יום 18 שעה 22 רגעים נמצא שהירח ה' מלא מוצאי שבת 10:54 בירושלים שזה ביום השבת 3:54 בנ.י. (בערך שעה לאחר השיחה).

ואולי י"ל שלכן הזכיר כ"ק אד"ש החילוק בין מולד אמצעי למולד אמיתי:

מה שאומרים שחודש הלבנה נמשך 29 יום 12 שעה 44 רגעים אינו בדיוק, החשבון יצא כשלקחו כמה וכמה שנים ביחד [בין ליקוי שמש אחד לשני - כי ליקוי יכול להיות רק בשעת המולד] וחלקו הזמן במספר החדשים, יצא שכל חודש הוא בערך ככה, ועי"ז יצא גם החשבון של מהלך האמצעי של השמש וירח המובאים בהל' קידוש החודש.

האמת הוא שיש הפרעות במהלך (השמש ובעיקר) הירח וכל חודש וחודש אינו בשוה, ומתקנים החשבון ע"י תיקונים המובאים שם לדעת מקום האמיתי של (השמש או) הירח לרגע פלוני.

התיקון הכי גדול לשמש הוא 159° ולירח 58° וא"כ יכול להיות חילוק של 77° בין מהלכם האמצעי למהלכם האמיתי, הירח הולך 13° ליום והשמש 1° ליום וא"כ הם מתרחקים א' מהשני 12° ליום שזה 30° ($1/2$) לשעה. כשיש חילוק של 77° בשמים יכול להיות חילוק של כ- 14 שעה. וא"כ המולד האמיתי יכול להיות כ- 14 שעה קודם או לאחר המולד האמצעי.

אבל באמת כ"ז רק במולד ניסן או תשרי אבל במולד כסלו או טבת (וכן תמוז ואב) החילוק יכול להיות רק כ- $5-1/4$ שזה כ- $11-10$ שעה. והטעם: התיקון של 159° לשמש הוא רק כשהשמש נמצא 90° (או 270°) מגובהו (המקום בגלגלו הכי רחוק מהארץ) אבל כשנמצא אצל הגובה (או ממולו אצל הנמוך) אין (כמעט) שינוי, בימינו אלו הגובה נמצא כ- 12 בסרטן (והנמוך כ- 12 בגדי) וא"כ בכסלו-טבת נמצא השמש אצל הנמוך ו(כמעט) אין חילוק בין מקומו האמצעי והאמיתי, ונשאר בעיקר רק התיקון לירח עד $8-5$.

צריכים עתה לחשוב מתי הי' מולד כסלו האמיתי (שהשמש והירח היו בדיק באותו מקום בשמים) יעפ"י החשבונות והתיקונים של הל' קידוה"ח פ' י"ב-ט"ו, ומתי יהי' מולד טבת האמיתי, ובאמצע יהי' קיימא סיהרא באשלמותא "האמיתי" ואל רק עפ"י חשבון מהלך האמצעי.

הרב הירשל קרינסקי
- תושב השכונה -

ג. בהתוועדות דש"פ ויצא ש.ז. בהנחה בלה"ק הקשה "מהי השייכות ד"ויעקב הלך לדרכו" **ההליכה לבית אביו**, לפרשת **ויצא**, "ויצא יעקב גו' וילך חרנה", ההליכה מבית אביו **לחרן!**

וביאר שם:

דסיום וחותם ד"וויצא יעקב (מבית אביו) הוא "ויעקב הלך לדרכו" (לבית אביו) - כל התחלת העבודה בפועל **היא היא** התחלת ההליכה ד"ויעקב הלך לדרכו" לשוב לבית אביו, כלומר, לא זו בלבד שפעולתו היא כדי שע"ז יוכל להיות (לאח"ז) "ושבתי בשלום אל בית

אב"י, אלא יתירה מזה - שהפעולה עצמה היא התחלת העלי' ("ויעקב הלך לדרכו") לשוב אל בית אביו, מכיון שפעולה זו עצמה היא היא המשכת וגילול או"ס בעוה"ז הגשמי, תכלית השלימות דימות המשיח.

ובהערה 90 מבאר דעפ"ז יש לתווך עם הפתגם שלאחרי חודש תשרי מתחילה העבודה ד"ויעקב הלך לדרכו" בעניני העולם - כי העבודה בפועל בעניני העולם לאמיתתה היא התחלת הפעולה ד"ויעקב הלך לדרכו" מלמטה למעלה, לשוב לבית אביו.

ע"פ ביאור זה, יוצא דעבודה "ויעקב הלך לדרכו" פירושו "השבה לבית אביו" - עבודה מלמטה למעלה.

ונהנה בד"ה ויאמר ה' כו' לך לך תשל"ח ס"ג, נת' דיש בהעבודה ד"ויעקב הלך לדרכו" שני פירושים, עבודה מלמטה למעלה, ועבודה מלמעלה למטה. ובלקו"ש חט"ו ע' 260 הערה 13 מבאר דהפירוש עיקרי ב"ויעקב הלך לדרכו" הוא ההליכה מלמעלה למטה", וזהו באופן אחר ממה שנת' בהתוועדות זו.

הרב מיכאל לוזניק
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
מיאמי פלארידא

ד. בהתוועדות קודש דש"פ תולדות ש.ז. נתבאר שלצחק להיותו עולה תמימה שהקב"ה שמר עליו מלחטוא

- [והסברא נותנת שכן הוא ובלשון ההנחה בלה"ק המעלה מיוחדת בעולה תמימה הוא ששומרים עלי' שלא יארע לה דבר בלתי רצוי ולא כמ"ש הרב ל.ג. בגליון ויצא דיודעים זה מהענין דויהי רעב ארץ ולכן הקשה דיעקב ידע מזה רק לאחר שהתפלל על בנים, דמזה רק רואים מקום אחר דיצחק הי' עולה תמימה. והחידוש ליעקב בענין זה מהענין דקודם דלא רצה לישא שפחה דידיע שהוא עולה תמימה הי' דלא ידע דלהיותו עולה תמימה אין חו"ל כדאי לו. (ולהעיר מהלשון אין חו"ל כדאי לך ולא שאסור לך וכיו"ב (להעיר מלקו"ש חט"ו ע' 201 הערה 7 אבל להעיר מלקו"ש חכ"ה ע' 131

גם לפרש"י וצע"ק ואכ"מ). ועפ"י ז' יומתק ההו"א דיצחק) ולא דידועים מזה, שהקב"ה שמר עליו מלחטוא דאיך הוא הראי', מזה רואים רק דה' שמר עולה תמלימה שיתנהג כמו עולה תמלימה ולא ששמר אותו שלא יעשה בעל מום אלא כנ"ל סברא הוא [וכ"ש הנ"ל] -

לא חשש לשמא יגרום החטא ובודאי יקוים ההבטחה דכי ביצחק יקרא לך זרע. ועפ"י ז' ידע דאינו עקר ולכן התפלל עלי' כי עקרה היא.

ובגליון ויצא הקשה הרב מ. ל. די"ל דהי' עקר וא"כ מדוע א"א לומר לגבי יצחק ג"כ ע"ד שרה, דאע"פ שהקב"ה הבטיח כי ביצחק יקרא לך זרע מ"מ עדיין הוא עקר ולכן מתפלל לה' שיקיים בהקדם הכי אפשרי הבטחתו משום שיכול לעשות כרצונו ומתרץ דיש לחלק דבשרה נאמר בהברכה ולאחר שכבר היתה עקרה משא"כ לגבי יצחק ברכת כי ביצחק נאמר בלימי צעירותו, ולכן מסתבר לומר דהבטחה זה מכריח שלא הי' עקר.

וכנראה לא הבין השאלה בהתוועדות דהשאלה היתה איך ידע דהחסרון הי' בה, עקרה היא, ולא בו ואע"פ דהי' לו הבטחה אולי גרם החטא ולא מדוע לא הי' להתפלל על עצמו וגם הלא להתפלל על עצמו דיתקיים בהקדם הכי אפשרי הי' יכול לעשות אפי' לא הי' עקר ומדוע מאריך לבאר די"ל דהי' עקר, ובאמת הלא התפלל על עצמו דע"י שהתפלל הוליד בן עכשיו ולא לאחר זמן ואדרבא אין סברא כלל לומר דהי' יכול להתפלל בזמן זה על עצמו דיתקיים בהקדם הכי אפשרי דמדוע המתין כ' שנה לזה ועכ"פ י' שנים [ואין לומר דהתפלל קודם דלכאורה בודאי הי' נענה כמו כאן דויעתר לו ולכאורה אין לחלק] והטעם דלא התפלל קודם על עצמו י"ל דלא הי' נוגע לו מתו יהי' לו בנים [ולהעיר מרש"י ד"ה מלאו ימי ויצא כט, כא] ואכ"מ להאריך וגם תירוצו מה שמחלק צ"ע המקור לחדש חילוק זה.

אבל לכאורה יש להקשות דאע"פ דהי' לו הבטחה, אולי נולד עקר ובפרט דכ"כ בלבמות סד ולאחר זמן יהי' לו בנים כמו בשרה דנולדה עקרה אע"פ שאח"כ הובטח לה בנים ולכאורה אין לחלק כנ"ל דבשניהם ההבטחה היתה אחר שנולדו וא"כ יש לומר דכ' שנה אחר החתונה עדיין הי'

עקר וא"כ איך ידע דהחסרון הי' בה ולא בו וי"ל דבן חמש למד בנוגע לשרה דאע"פ דחדל להיות לה ארח כנשים בעת שהובטח לה בנים [כמה ימים לאח"ז] פירסה נדה כמ"ש ברש"י ר"פ וירא וי"ל דכן הי' בנוגע לעקרות שלה דאין סברא לחלק, אע"פ דכעת חיל' ולשרה בן, יב חדשים לאח"ז ולכאורה לא הי' לה לפרוס נדה וכיו"ב אלא סמוך להריון אלא י"ל דבעת שהובטח שיהי' לה בנים מיד בגשמיות לא הי' מניעה ונעשה בכח להוליד מצדה וי"ל בזה גם בנוגע ליצחק דבעת שהובטח נעשה בכח להוליד מצדו וק"ל.

ובגליון וישלח הביא הרב מ.ל. מפ"י המשך חכמה דמבאר ע"ד הנתבאר בהתוועדות אבל מביא מפסוק דקודם וקראת את שמו יצחק והקימותי את בריתי אתו וכו' ולזרעו אחריו והקשה מ"ט לא הובא בהתוועדות פסוק הקודם.

ולהעיר מרש"י ד"ה כי עתה ידעתי [וירא כד, יב] א"ר אבא א"ל אברהם אפרש שיחתי לפניך אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע וחזרת ואמרת קח נא את בנך . . . עכ"ל לעניננו יוצא מזה דאע"פ דיש להביא מהפסוק הקודם אעפ"כ כיון דיש חידוש וכו' בפסוק זה [וי"ל דשם הוא דאתמול אמרת לי ובנדו"ד אולי פסוק הנאמר בחייו וצע"ק] מביא מהפסוק האחרון ואכ"מ אלא דלפי"ז יתורץ בפשטות קושיא הנ"ל דכיון דהי' לו הבטחה קודם שנולד ע"פ פשט אין לומר דנולד עקר וכנ"ל משא"כ שרה דהבטחה היתה אחר שנולדה וק"ל.

אבל לכאורה עדיין צ"ב דאיך חשב דכיון דהוא עולה תמימה בודאי יתקיים ההבטחה שמא גרם החטא קודם שנעשה עולה תמימה ואבד זכותו [ונעשה עקר ואפי' לאחר שנעשה עולה תמימה נשאר עקר?] ואפי' לאחר שנעשה עולה תמימה ונראה לומר דשמירתו להיותו עולה תימה הי' כשנולד וע"ד בבעלים בפשטות כשרוצה שבהמה מסוימת תהי' עולה שומר אותה אפי' קודם ההקדש וי"ל עד"ז ביצחק כיון דאחרי זה נעשה עולה תמימה ידע יצחק שה' שמר אותו אפי' קודם שנעשה עולה תמימה.

ועפי"ז לומתק מה שמצינו בנוגע ליצחק מה שלא מצינו בפשש"מ בנוגע לשאר האבות והוא ברש"י ד"ה וקראת

את שמו יצחק [יז, יט] . . . ואת בריתי אקים את יצחק
למה נאמר אלא למד שהי' קדוש מבטן... ויש לומר דזה
קשור עם זה שלאחר זמן יהי' עולה תמימה דהיא קודש
קדשים ועפ"יז יוצא דההכנה היתה כשנולד כנ"ל, וק"ל.

אבל עדיין צ"ע בכללות הענין דרש"י ד"ה אשר
מנע ממך (ולצא לב) את אמרת שאעשה כאבא אני אני
כאבא אבא לא היו לו בנים אני יש לי בנים ממך מנע ולא
ממני עכ"ל, משמע מזה דיצחק התפלל גם על עצמו שהי' לו
בנים למרות שהי' לו הבטחה וי"ל דחשב שמא גרם החטא
וכדלקמן [וי"ל דידע כי עקרה היא ולא הוא ע"פ
סימנים וכו' ולהעיר מרמב"ם הלכות אישות פט"ו והתפלל
עלי' הטעם בפשטות שלא היו לו בנים] ולכאורה אין
לומר דבפועל לא היו לו בנים דכנ"ל זה לא הי' נוגע לו
ואפי' אם יש לחלק ולתרץ רש"י זה (וצ"ע).

אבל עדיין צ"ע בזה דלא הי' שייך בו שמא יגרום
החטא דאע"פ דהי' עולה תמימה אפשר שיעשה בעל מום ח"ו
דאע"פ דמעלה מיוחדת בעולה תמימה הוא ששורים עלי' שלא
יארע לה דבר בלתי רצוי בד"א בבעל חי שאשין לו בחירה
אבל יצחק דהי' לו בחירה והבן חמש למד מזה בפ' בראשית
וכו' אפשר שיעשה בעל מום היינו די"ל דהשמירה הי' רק
בנוגע דיתנהג כמו עולה תמימה וגם חטאים בשוגג אבל
חטא [ועכ"פ חטא בלשון חסרון והוא ע"פ פרש"י ד"ה (ולצא
לא, ט) אנרי אחטנה - ל' (שופטים ב) קולי באבן אל השערה
ולא יחטיא (מא, א) אני ובני שלמה חטאים - חסרים עכ"ל
לעניננו. כמו שיעקב אבינו חשב לכאורה ג"כ הי' לו
לחשוב ע"ע.

ולהעיר מרש"י ד"ה קטנתי - נתמעטו זכויותי ע"י
החסדים והאמת שעשית עמי לכך אני ירא שמא משהבטחתי
נתלכלכתי בחטא... והלא גם יצחק הי' לו עשירות כמו
ביעקב ואולי יותר מיעקב ולהעיר מלקו"ש תולדות
תשמ"ז ומטעם זה הי' יכול לחשוב כמו יעקב] כיון דיש
לו בחירה וכו' [דבודאי יעקב לא הי' נענש בדבר שאינו
בבחירתו] ועכ"פ ענין זה מוכח מרש"י ד"ה ואלקי יצחק
(ולצא כח, יג) אע"פ שלא מצינו במקום אור שיחד הקב"ה
שמועל הצדיקים בחייהם לכתוב אלקי פלוני משום
שנאמר (איוב פט"ו) הן בקדושינו לא יאמין כאן ייחד שמו
על יצחק לפי שכהו עיניו ואל בבית והרי הוא כמת ויצא

הרע פסק ממנו עכ"ל.

משמע דקודם שכהו עיניו שייך לחטא (ואפ"ל לפרש"י בתולדות לפירוש א' דכהילת עיניו היתה בשעת העקידה בשעה שנעשה עולה תמימה) א) מבליאר ההתוועדות משמע דשלילת החטא הי' מצד להיותו עולה תמימה ולא מצד כהילת עיניו. ב) להעיר מלקו"ש ח"כ ע' 215 הערה 26 וז"ל... כי בנוגע לפירוש הב' י"ל בדוחק שהדמעות שנשרו מעיני המלכים היו רשימות בתוך עיניו (ב"ר פס"ה) ובמילא פעולת הדמות היתה פעולה נמשכת **ולא כהו עיניו רק לאחר שהזקין** [מטעם זה ג"כ אין לומר דזהו הטעם דחשב שלא יגרום החטא ואכ"מ].

ועפ"י"ז הי' אפשר לפרש הרש"י שמקורו בתנחומא והובא בהחנה בלה"ק הערה 70 וז"ל ולהעיר מהפירוש שמביא רש"י מתנחומא [נוסף על הפירוש כתר גומו, לשון תמי', ומדרשו שראה גיהנום פתוחה כו'] למה חרד יצחק אמר שמא עון ישבו שברכתי קטן לפני גדול די"ל שבזה נכלל גם החרדה על עצם העובדה שלא שומרים אותו מלמעלה כו' עכ"ל. ועי"פ הנ"ל יש לפרש בפשטות דשמא עון יש בי, דבזה לא שומרים אותו מלמעלה, ולכן ברכתי קטן לפני גדול, לא שמרתי מלמעלה מעשות חטא בשוגג וכו' כנ"ל.

ואין להקשות מזה דלא רצה לישא שפחה כיון דידיע דהוא עולה תמימה די"ל בפשטות דעל הספק החמיר על עצמו וצ"ע.

הת' יוסף יצחק הכהן פעלדמאן
- תלמיד בלישבה -

ה. בהתוועדות דש"פ תולדות ש.ז. בהנחה בלה"ק סעי' ו' מבאר החילוק בין יצחק ואברהם, ד"ל יצחק הי' עולה תמימה" ובמילא העבודה דהפליכת הסט"א אנשים הפוכים מקדושה, לקדושה לא היתה שייכת אצלו [דלא כאביו ואמו ד"אברהם הי' מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים].

ובגליון י' הביאו מהרבנינו בחיל דגם אצל יצחק מצינו עבודה דלגייר אנשים, ע"ד שמצינו אצל אברהם. והמערכת העירה דגלורים שמצינו אצל יצחק, הי' רק

בהגרים שאברהם החזירם למוטב, אבל לא אודות שהוא עצמו גייר גרים.

ויש להעיר מלקו"ש חכ"ה פ' תולדות (ב) דמבואר דלא כהערת המערכת הנ"ל, דהנה מבואר שם בסעי' ו' וז':

יצחק'ס אופן פון אויפשטעלן תולדות איז געווען ניט דורך גיין "מעיר לעיר וממלכה לממלכה" אויף צו מפרסם זיין שמו של הקב"ה בכל מקום ווי אברהם, נאר זליענדיק אויף איין ארט אין ארץ ישראל, האט ער צו זיך צוגעצויגן די באי עולם, בדוגמת ווי אן אבוקה גדולה וואס ציט זיך די ניצוצות כו'.

ובהערה 56 מבאר דביאור הנ"ל מיוסד ובהתאם להמבואר בדרושי חסידות דעבודת אברהם היא בדרך מלמעלה למטה ועבודת יצחק מלמטה למעלה.

וממשיך לבאר בסעי' ז', דעפ"ז מובן מדוע דוקא פרשה זו שמדובר בנוגע עבודת יצחק, נקראת בשם "תולדות" (ולא הפרשיות הקודמות שמבואר בנוגע עבודת אברהם):

בשעת די עבודה איז באופן אז מען נידערט אראפ און מ'טוט אויף חוץ לתחום הקדושה, ע"ד ווי עבודת אברהם, דעמאלט איז ניט מודגש אויף אזולפיל אז דאס זלינען זלינע "תולדות". . "תולדות" איז מדגיש אז זיי זלינען בדומה להאב, . . און דאס איז דוקא די סוג עבודה של יצחק, וואס ער שטייט במקומו און הויבט אויף באי עולם למקומו ומדריגתו, וואס דורך דעם ווערן זיי "תולדות" - דומה להאב, עי"ש.

הרי מובן מהנ"ל, דהפירח הסט"א לקדושה, מצינו מודגש דוקא בנוגע יצחק, ולכן דוקא עבודתו נקרא בשם "תולדות".

וראה ג"כ עד"ז בלקו"ש חט"ו פ' תולדות א', מעלת עבודת יצחק על עבודת אברהם.

הרב מיכאל לוזניק

- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -

מיאמי פלארידא

ל ק ו ט ל ש י ח ו ת

ו. בלקו"ש פ' וישלח (סעי' א') מבאר הטעם שהירושלמי אינו מונה "גר שנתגליר" שמוחלין לו על כל עוונותיו ביחד עם חכם חתן ונשיא, כל גר שנתגליר ה"ה מצילות חדשה כקטן שנולד דמי ואין לו שליכות למציאותו הקודמת ולכן אין לכללו בהנך ג' עיל"ש.

ויש להעיר בהך דסנהדרין יד, א, דאר"א אין אדם עולה לגדולה אא"כ מוחלין לו על כל עוונותיו, וביאר בס' מרגליות הים שם בארוכה והוכיח מהרבה מקומות דמינוי לשררה הוה כאילו אשתני גופא והוה כקטן שנולד, וכדאיתא בהגהות מלא הרועים פסחים קיז, ב, על אמרם בקידושין עב, ב, ביום שמת רבי פלוני נולד רבי פלוני, שהכוונה ביום שמת רבי פלוני נסמך רבי פלוני דזה נקרא לידה, וזהו הטעם דחכם ונשיא שנתמנו מוחלין עוונותיהן דהוה כגוף אחר, ועי' עוד שם בדף יז, א, (אות כז) שביאר הטעם שכל מינוי לשררה נקרא משיחה כיון דהוה כשינוי גופא, ומבאר עפ"י הך דב"ק סו, א, הא מילתא קשי בה רבה לרב יוסף עשרין ותרין שנין ולא אפרקא עד דיתיב רב יוסף ברישא ופרקה שינוי השם כשינוי מעשה דמי, שאחרי התמנותו לראש הישיבה הרגיש בעצמו שינוי גופא ועמד על כך ששינוי שם כשינוי מעשה. (ועי' כתב בהי' החת"ס ב"ק שם) עיל"ש בארוכה יותר, ועי' בגור ארז' כאן ובחידושי אגדות מהר"ל יבמות סג, ב (מובא בהערה 64) שביאר ג"כ עד"ז ושכן הוא גם בחתן דנעשה מציאות חדשה כל עד עכשיו הי' "פלג גופא" עיל"ש.

דלפי"ז נמצא דגם בחכם ונשיא וחתן הטעם דמוחלין להם על עוונותיהם הוא מפני דאשתני גופא והוה מציאות חדשה כנ"ל, וא"כ גם גר שינך לכלול כאן כיון שהם ענין אחד, אלא דמוכן דבגר ה"ז באופן הרבה יותר, דלכן מצד ד"ת ה"ה מותר באחותו מגילותו, אבל לפי"ז עכ"פ יש מקום לבאר דעת רש"י שכולל גר בתוך השאר כיון שתוכנם הו"ע אחד.

ולפי"ז יש לבאר דעת הירושלמי דבחכם וכו' אין המחילה משום ששינה מעשיו ועשה תשובה אלא משום עצם

הגדולה, ולכאן' כיון דנלמד מגר, א"כ נלמא דזהו רק כששינה מעשיו כבגר, ומנלן דגם בלי זה מוחלין לו, וראה בהערה 33 דהלימוד הוא רק להמציאות בפועל שמוחלין לו אבל לא על אופן וגדר המחילה, ויש לבאר כנ"ל דגדר המחילה הוא משום שיש כאן שינוי הגוף מצד המינוי, והוה כמציאות אחר, אלא דבגר רק עי"ז שמשנה מעשיו ומתגיר נעשה מציאות חדשה, משא"כ בחכם ונשיא עצם המינוי פועל זה כנ"ל, ולכן במילא מוחלין להם כו'.

*

ז. ב) בהמבואר בסעי' ב' דלדעת רש"י מוחלין להם עוונותיהן רק עם תשובה, יש להעיר גם מהך דיבמות סג, ב, הנושא אשה עונותיו מתפקקין שנאמר ויפק רצון מה', ופירש"י מתפקקין נסתמין, ולשון ויפק כמו פוקקין הנקבים, ע"כ. ועי"ש בהרי"ף בעין יעקב שביאר בזה דהא דאמר עונותיו מתפקקין כלומר נסתמין, היינו לומר שאעפ"י שהחטן מוחלין לו כל עונותיו, מ"מ אינם נמחלים לו לגמרי אלא הם כמונחים בקופסא ונסתמין שם לראות מה יהי' בסופו, שאם אחר הנישואין לא ישוב עוד לכסלה אלא הולך בדרך ישרה הנה הם מחולין לגמרי, אבל אם ישוב לכסלה אחר נישואיו ויחטא ואשם מגלגלין עליו עונות ראשונים עי"ש, דלפ"ז י"ל דדעת רש"י עולה בקנה אחד עם הך דיבמות דמוחלין לו ביחד עם תשובה, ותשובה היינו עי"ז שבפועל ישנה אח"כ מעשיו.

ועי' קידושין מט, ב, המקדש את האשה ע"מ שאני צדיק אפ"י רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בלבו, והקשה בלה"מ (הל' אישות פ"ח ה"ה) דא"כ למה המקדש בפסולי עדות אינה מקודשת נישוש שמא הרהרו תשובה בלבם? ומתרץ דשאני הכא דכיון דאמר לה ע"מ שאני צדיק אמרינן שמא הרהר תשובה בלבו כדי לקדשה, משא"כ בעדים, ועוד דהכא אומר בפנינו ע"מ שאני צדיק וכיון שהוציאו בפנינו חילשינן דילמא הרהר בלבו עי"ש.

ובשו"ת דובב מישרים (ח"א סי' כ"ב) להגאון מטשעבין ז"ל תירץ עפ"י מה שנסתפק בשו"ת שתי הלחם סי' ל' אם בוידוי על חטא סגי שלא יהי' נקרא רשע, או כ"ז שלא קיבל יסורין לכפר עליו עדיין שם רשע עליו, דנהי' דשב מחטאו מ"מ כ"ז שלא הי' לו כפרה על עונו עדיין

נקרא רשע, והביא ראי' מש"ס סנהדרין מז, א, דמשמע דידודי לא מספיק ובעי גם כפרה, ולכן מבואר שם דבלי כפרה ה"ז זבח רשעים תועבה עינ"ש, ולפני"ז מקשה בדובב מישרים מהמקדש אשה ע"מ שהוא צדיק דמקודשת שמה הרהר תשובה בלבו דמאי אהני אפי' הרהר תשובה, הלא כ"ז שלא נתכפר לו עדיין נקרא רשע ואמאי מקודשת? ומבאר דהרי חתן הוא מהג' שמוחליון לו על עוונותיו, במילא אם הרהר תשובה בלבו והיא מקודשת לו, במילא גם חטאו נמחל לו ויש לו כפרה, ושפיר לא מקרי רשע כיון דשם גם חטאו מתכפר לו במילא מקודשת לו דגיטו וידו באין כאחד, דעי"י הקידושין באמת לא נקרא רשע, וכל זה שייך לענין המקדש עצמו שמוחליון לו, אבל לגבי העדים מה מהני שלהירו תשובה בלבם, כיון דכל זמן שלא נתכפר להם עדיין לא נפקע מהם שם רשע, ופסולין לעדות, ומתורץ קושלית הלח"מ.

[ועי' בס' ברכת שמעון על מס' קידושין בקונטרס הערות על שו"ת דובב מישרים שהקשו לו ע"ז דהא דמוחליון לו על כל עוונותיו ה"ז דוקא ביום חופתו בשעת הנישואין וכהלשון "הנושא אשה" וכ"כ בפרמ"ג או"ח סל' תקע"ג, וא"כ בזמן הגמ' ה"ל משך זמן בין הקידושין להנישואין והמקדש ע"מ שאני צדיק מיירי בקידושין ואז עדיין אינו הזמן של מחילת עוונות?]

ותירץ הברכ"ש דהלימוד הוא מעשו, ובתו"ש פ' תולדות כח אות כ"ז מביא ממדרש דאז רק קידש עשו את מחלת ואז נקראה מחלת, הרי דענין המחילה הוא בעת הקידושין, אבל לפי הפמ"ג שהמחילה היא בעת הנישואין מתרץ דאמדינן דעתיה דהתנאי ה"ל מכיון שהוא רוצה להיות צדיק, א"כ כיון דביום הנישואין ממילא ימחלו לו עוונותיו ע"י הרהורו בתשובה עכשיו, א"כ שפיר יתקיים התנאי בלי שום עשיה נוספת מצדו וחליון הקידושין עינ"ש. ועי' ג"כ בשו"ת לביע אומר ח"ג אהע"ז סל' ח' אות י"ז [בזה].

ובשו"ת לביע אומר (שם) מביא תירוץ באופן אחר קצת מס' היכל מלך (טז, ג) דשאני המקדש עצמו די"ל שמה הרהר תשובה בלבו כיון שמוחליון לו על עוונותיו עם תשובתו, במילא יש ידיים מוכיחות שהוא עושה תשובה כיון שאצלו ה"ז זמן מוכשר ביותר לתשובה משא"כ לגבי עדים, [ואעפ"י

שעדלין לא נשאה מ"מ בהיותו מקדש נזכר שאם ישאנה מוחלין לו כל עוונותיו אם יעשה תשובה] עי"ש.

דלפי תירוצם נראה ג"כ מוכח בשיטת הבבלי כשיטת רש"י דמוחלין לו רק אם עשה תשובה, דלכן אמרינן "שמא עשה תשובה" ומשמע דלולי זה נשאר רשע גמור, וזה מתאים ג"כ להמבואר ביבמות דעוונותיו מתפקקין וכנ"ל.

[ולפי המבואר בהשיחה לדעת המדרש דבחתן בעינן רק תנועה של תשובה, הי' אפשר ג"כ לתרץ קושית הלח"מ דשאני בהמקדש דלא בעינן אצלו תשובה גמורה רק תנועה של תשובה, משא"כ העדים צריכים תשובה גמורה וזה לא חילשין, אבל מלשון הגמ' שמא עשה תשובה משמע יותר דהכוונה לתשובה גמורה].

אבל לפי תירוץ זה לכאורה אפשר להעיר בהא דמבואר בלקו"ש בכמה מקומות (חיל"ט ע' 394 וע' 593 ובחידושים וביאורים לש"ס ח"א סי' יח ועוד) להביא ראי' דתשובה היא עזיבת החטא בלבד, דמיד כשגמר בלבו לבל ישוב לכסלה יוצא מיד מגדר רשע, מהך דקידושין דאמרינן דמקודשת שמא הרהר תשובה בלבו עי"ש, ועי' גם במנ"ח מצוה שס"ד. דלפי הנ"ל יש לומר דזהו רק בחתן שמוחלין לו על עוונותיו ולכן מספיק ההרהור תשובה לבד בלי כפרה וכו' כיון דנתכפר לו במילא אבל באיש סתם לא.

אלא דכיון דבפועל פסק אדה"ז (באגרת התשובה פ"א) דמצוות תשובה היא עזיבת החטא בלבד, ועי"ז גופא כבר יוצא מיד מגדר רשע, [ובאמת גם הדובר מישרים שם עצמו מביא ראי' אח"כ מהגמ' בכורות דף מ"ה דמיד שקיבל עליו תשובה כו' נמחק שם רשע ממנו], במילא שוב אי אפשר לתרץ כהנ"ל, כיון דגם בעדים שייך זה, ואפשר לומר הטעם שסב"ל בלקו"ש דבאמת יש ראי' מהמקדש אשה דאם הרהר תשובה נעשה צדיק, ולא מחלקינן דשאני התם דחתן מוחלין לו על כל עוונותיו, כיון דבפשטות ה"ז רק בעת הנישואין, ולא בעת הקידושין, ודוחק לומר כנ"ל דמצרפינן הנישואין להקידושין, ובמילא שוב ליכא ראי' מכאן דחתן מוחלין לו רק עם תשובה.

ועי' בס' הדרש והעיון (בראשית מאמר קל"ב) דנקט בפשיטות דחתן מוחלין לו עוונותיו דוקא עם תשובה, עי"ד

דפסקינו לענין יוה"כ דעיצומו של יום מכפר עם התשובה, ולכן תמה דלמה נמחל לעשו עוונותיו כיון דלא עשה תשובה ורק ביקש להתגיד ולא גיד עינ"ש שנשאר בתמיהה, ולפי המבואר בהשיחה נמצא דבזה גופא חלוקים הירושלמי ורש"י והמדרש, ואפשר לתרץ תמיהתו.

*

ח. ג) במה שנתבאר בסעי' ז' דענין זה דחתן מוחלין לו על עוונותיו שידך רק בישראל, כמו ביוהכ"פ דעיצומו של יום מכפר רק לכלל ישראל, אבל לא בב"נ, ולכן נרמז ענין זה רק בעשו שהי' **ישראל** מומר, ולא בנישואיהם שבדורות לפני זה שלא הי' להם דין ישראל עינ"ש.

לכאורה יש לבאר זה ג"כ עפ"י המבואר בלקו"ש ח"ו ע' 59 לחלק בין תשובה דישראל שבכחו לתקן החטאים גם למפרע, לתשובת בני נח שיכול לפעול רק להבא, ומבואר שם הטעם דבישראל אפי' בשעת החטא הנה עצם מהותו היתה באמנה אתו ואינו שידך בכלל לחטא, והחטא הוא דבר חיצוני שניתוסף עליו, ולכן שידך לתקן החטא גם למפרע כיון שהתשובה צריכה להסיר רק דבר **נוסף** על מציאותו, משא"כ בבני נח שהחטא אצלם הוא **בעצם מהותם**, במילא אין התשובה יכולה לתקן זה למפרע עינ"ש, (ועי' גם באוצרות יוסף להגר"י ענגל דרוש ג' בענין תשובת ב"נ, וקובץ הערות יבמות אות רל"ב, ובהערות וביאורים גליון שנ"ט אות ג' ובס' לתשובת השנה בהפתיחה בארוכה בענין זה).

הנה עפ"יז אפשר לומר ג"כ דאי נימא הטעם כהנ"ל וכמ"ש המהר"ל בגור אריה ובחידושי אגדות יבמות סג, ב, דהטעם דמוחלין לו על עוונותיו הוא משום שנעשה כאדם אחר, הנה י"ל דהשינוי בו הוא רק מצד **חיצוניותו** אבל בעצם מהותו לא שידך שינוי, ולכן בישראל שעוונותיו, היו רק בחיצוניותו מועיל שינוי זה למחול עוונותיו הן בחתן והן כשעולה לגדולה וכו', משא"כ בב"נ דהעוונות היו בעצם מהותו, אין השינוי חיצוני יכול לפעול בזה כלל, כיון דעצם מהותו אין בו שינוי כלל.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ט. במאמרי אדמו"ר האמצעי חומש במדבר ח"ד (ע' א' תמז) מביא ההפרש שבין מעין שמעל הארץ לבארות שמעיין נובע לתוכו, וז"ל: "הלא הבאר הוא מים מכונסים מתחת לארץ ואעפ"י שגם הם נובעי' ממעינות שבתהום שמתחת לארץ (וכמשי"ת) מ"מ יותר מעלה במיט מל המעינות הנובעים במרץ מלמעלה כמו השולח מעינות בנחלים (ולכך מעין מטהר בכל שהוא לפי שנובע מן ההעלם לגילוי כמעין דחוק שהוא ביו"ד כו' כמ"ש במ"א) שנק' בחי' מים עליוני' משא"כ מי הבארות שעולי' ומכונסי' מלמטה נק' מים תחתונים כידוע (וכת' אך מעין ובור מקוה מים כו' משמע שהמעין חשוב יותר רק גם הבור שהוא הבאר שמתכנס בו מן המעיין גם הוא מטהר כל טמא ונק' מקוה מים אבל צ"ל בו מ' סאה והמעין מטהר בכל שהוא כידוע".

וצ"ע ממש"כ בלקו"ש פ' תולדות (ש.ז.): ולהעיר שזה נוגע להלכה - "דבארות העשויים ביד ימים נובעים מהם אף ע"פ שאין מימיהן יוצאין לחוץ דין מעין גמור יש לו", כי "אין בהוולית המים שום תפיסת ידי אדם אלא שחפר בקרקע כדי לגלות המים (אע"ג דע"י אדם נתגלו המים פשיטא דדין מעין גמור יש לו" ובפרט ע"פ מש"כ בהערה 23 שם "שבאר יש לו דין (לא רק כמעין סתם שמימיו מועטין כו' - ראה מקומות שם מ"ו - אלא) כמים חיים שגם זה כו' טובל בו".

ואין לתרץ ששאני מש"כ בהמאמר משום ששם מדובר אודות באר טבעי, (היינו לא ע"י אדם) כל אדרבא, הרי תפיסת ידי אדם הוא סברא להיפך (להוציאו מגדר מעין) כמובן ממ"ש שם "אין בהוולית המים שום תפיסת ידי אדם" "כנ"ל, ויל"ע.

הת' שמעל' שמאטקין
- תלמיד בילשיכה -

ח ס ל ד ו ת

י. בקונ' לייט כסלו תשמח מבואר (באות ה' ואילך) דיט
הפרש בין ההמשכה של ריבוי שלום בעולמות (שאינן צריך
לזה ההקדמה דתפלה) ובין ההמשכה של שלום רב לתלמידי
חכמים עצמם (שצ"ל דוקא ע"י הקדמת עבודת התפלה).

והנה לכאורה אינו מובן מדוע צריך להיות אצל ת"ח
ההקדמה דתפלה, הרי ההמשכה שממשיכים בעולמות הוא המשכת
העצמות (כמבואר להדיא בסוף פרק ז') וא"כ לכאורה **אותה**
ההמשכה נמשכה לת"ח עצמם שא"א להיות המשכה למע' מזה
וא"כ מאחר שממשיכים זה בעולם - שלא ע"י תפלה - למה לא
ימשכו זה עבור עצמם ג"כ, דלמה יגרע חלקם.

ואולי א"ל הביאור בזה ע"פ המבואר (וכן משמע ג"כ
ממאמר זה עצמו) דיט הפרש בהמשכת הגילויים דלע"ל בין
עולמות ונש"י, דהעולמות נעשים רק **דירה** לעצמותו ית',
משא"כ נש"י הם חד ממש עם עצמותו ית' ובלשון המאמר כאן
שנמשך להם נח"ר של **הבורא**, ובכדי שיוכלו לקבל נח"ר זה
צ"ל ביטול ויחוד בתכלית ע"י תפלה וי"ל שזה מה שמדגיש
כאן שצ"ל העבודה דבחי' בן ואלינו מִסְפִּיק העבודה דמדרי'
עבד, כי העבד הוא בטל להאדון בתכלית אבל אינו מהות א'
עם האדון (והוא ע"ד הענין **דירה** לעצמות ית') משא"כ
בחי' בן הוא חד ממש עם עצמותו (עי' פרק י"א) שלא רק
שבטל אל המלך "אלא הוא המלך עצמו".

הרב אפרים פיקרסקי
- מנהל בישיבה -

יא. בקונטרס ליד כסלו סעי' א' וי"א מבואר דע"י
הבידור בעולם שע"י עסק התורה נעשה, גם בהתלמידי חכמים
רב שלום וז"ל בסעי' א: דע"י הענין דורב שלום בניך א"ת
בניך אלא בוניך בנאים העוסקים בבנינו של עולם עי"ז
נמשך גם בהם ורב שלום בניך. . הלינו דע"י הבידור
דעולם שנעשה ע"י עסק התורה דהת"ח נמשך ריבוי שלום גם
בהת"ח עצמם.

ובסעי' ל"א באר הטעם ע"ז: ורב שלום בניך א"ת בניך אלא בוניך הו"ע הבירור בעולם שע"י עסק התורה, וכיון שע"ז (הבירור שע"י עסק התורה) נעשה עלילת התורה מכמו שהיא מצד עצמה, לכן מבאר ומסלים בהמאמר, שע"י הענין דבניך בנאים העוסקים בבנינו ש"ע, יקויים גם בהם (בהת"ח עצמם) ורב שלום בניך.

ובקונטרס ל"ט כסלו סעי' ה': אך עדיין צ"ל מה פסוק זה (שלום רב לאוהבי תורתך) בא בהמשך ובהוספה למ"ש וכל בניך לימודי ה' ורב שלום בניך דלכאורה גם לימוד התורה דבניך לימודי הו"י וגו' הוא לאחרי הקדמת עבודת התפילה. . . אך הענין הוא. . . דבפסוק ורב שלום בניך שמדבר בענין פעולת התורה בעולם גם הכוונה בורב שלום בניך היא (בעיקר) לענין השלום שנעשה בעולם. . . ובפסוק שלום רב לאוהבי תורתך מוסיף שהשלום רב נמשך גם להת"ח עצמם (אוהבי תורתך) וזהו שדוקא בפסוק זה אומר לאוהבי תורתך. . . כי בכדי להמשיך ריבוי שלום בעולם אינו מוכרח להקדמת עבודת התפילה משא"כ בכדי שיומשך להת"ח עצמם המשכה זו היא דוקא ע"י עבודת התפילה.

דהיינו שמבאר שורב שלום בניך הפי' הוא לא המשכת שלום בעולם ולא בת"ח.

ולכאורה קשה מקונט' ל"ד כסלו שמבואר שם - כנ"ל - דורב שלום בניך הוא ג"כ שלום בהת"ח בעצמם.

ואולי יש לבאר דבקונטרס ל"ט כסלו מבאר דהשלום שנעשה בת"ח הוא שכר על עבודתם שזהו מה שנמשך להם תענוג בורא. משא"כ בקונטרס ל"ד כסלו לא מדובר על שכר שבא כתוצאה מהעבודה אלא דמכיון שהם ממשיכים שלום בעולם נמשך להם ג"כ משלום שבעולם אך זהו לא שכר על עבודה.

ואולי יש לדייק זה מהלשון בהמאמר (ל"ט כסלו) - הנ"ל - דהכוונה בורב שלום בניך הוא (בעיקר) לענין השלום שנעשה בעולם, אך מצד זה נמשך שלום להת"ח ג"כ, ועוד צ"ב לכאורה.

הת' שאול גאלדבערג
- תלמיד בישיבה -

לב. בהקונטרס דלייט כסלו ש.ז. בסוף אות ג' (תחלת עמוד 5): ואינו שייך גם להעבודה דברכו בתורה תחלה להמשיך אוא"ס בתורה עכלה"ק, שמזה משמע שהמשכת אוא"ס בתורה הוא לא דרגא היותר נעלית (ולפלי"ז, לחבר אוא"ס בתורה הוא דרגא יותר נעלית, ומלבד מה שלא משמע כן קודם באות זה גופא שכתוב שם וזלה"ק ועי"ד מ"ש כו' שדוד הל' מחבר כו' והלינו שזהו ע"ד זה, הנה מלבד זה) מסלים אח"כ, "ואין זה בערך להדרגא בתורה שהוא "תורת" כו' ובפרט שענין ברכו בתורה תחלה הוא כנ"ל להמשיך בהתורה גילוי אוא"ס שלמע' מהחכמה" ע"כ. והלינו שהן "תורת" והן להמשיך כו' שלמע' מהחכ', שניהם הם ברכו בתורה תחלה.

והלינו שהלשונות הן באמצע האות והן בסופו צל"ע.

הרב משה לברטוב
- תושב השכונה -

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

יג. בהתחלת פרשתינו (לז, א) כתוב: "וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען" ולכ' לאחר שכתוב שהל' בארץ מגורי אביו, "בארץ כנען" ל"ל? והל' צריך רש"י לפרש את זה? *

ישלבת חנוך לנער
- שיעור ו' -

יד. עה"פ (לז, ג) וישראל אהב את יוסף מכל בניו . . עשה לו כתונת פסים.

צ"ל שאע"פ ש"אהב את יוסף מכל בניו" למה נתן ליוסף מתנה מיוחדת כזו, לא הבין יעקב אבינו שע"י"ז יקבאו אחיו בו? ולמה לא פירש רש"י ע"ז כלום?

הרב פרץ בראנשטילין
- כולל אברכים -

שע"י מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א

טו. בפרק לז פסוק ג', צ"ל מדוע כתוב פעמלים יעקב ופעמלים ישראל.

אילן קרעדליך
ישלבת חנוך לנער
- שיעור ו' -

טז. בפירש"י ד"ה דברו (לז, ד): לדבר עמו, עכ"ל.

עלין בפירש"י פרשת בשלח ד"ה נפשי (טו, ט): ...ואל תתמה על תיבה המדברת בשתים . . יש הרבה כלשון הזה . . ולא יכלו דברו לשלום כמו דבר עמו בני יצאוני כמו יצאו ממני מספר צעדי אגידנו כמו אגיד לי וכו', עכ"ל.

*****

* לכאורה אפ"ל דהרי יצחק גר כמה זמן בארץ פלשתים לא בארץ כנען.

המערכת

וצ"ל, למה אין רש"י מפרש כל האריכות הזה
בפרשתינו. *

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

יז. בפרק לז פסוק ח כתוב: "המלוך תמלוך עלינו אם משול
תמשול בנו" ולכ' להבין חמש היינו מלוכה היינו ממשלה,
והו"ל לרש"י לפרש החילוק. **

ישיבת חנוך לנער
- שיעור ו' -

יח. בפירש"י ד"ה שמר את הדבר (לז, יא): ה' ממתין
ומצפה מתי יבא וכן (ישעי' כו) שומר אמונים וכן (איוב
יד) לא תשמור על חטאתי לא תמתין, עכ"ל.

וצ"ל, למה אין רש"י מביא ראי' משמואל א' (א, יב):
...ועלי שמר את פיה. ושם פירש רש"י, וז"ל: ל' המתנה
כמו שמר את הדבר, לא תשמור על חטאתי, עכ"ל.

*****

* אולי א"ל כי לתרגם "תמלאמו" - תמלא (נפשי) מהם
זה לא כ"כ לשון הרגיל מכמו לתרגם "דברו" - לדבר עמו כי
האות "וי"ו" מציינו הרבה פעמים מאוד שמורה לשלישי הנסתר
כמו "אותו" (בפסוק הזה) וכו' וכו' משא"כ האותיות "מ,ו"
- "תמלאמו" - שיתורגמו "מהם" הוא דבר בלתי רגיל.

** למה לא נאמר שהפרש בין מלוכה וממשלה מובן
בפ' המלות עצמן דמלוכה הוא ברצון משא"כ ממשלה וכ"ז
מובן לבן ה' היודע לה"ק.

ואולי יש להמתיק דיוק הלשוניות שבחלום יוסף היו
שני פרטים: א) "קמה אלומתי וגם נצבה" (ז.א. ענין
הממשלה שמושל מעצמו ובע"כ). ב) "והנה תסובנה אלומתיכם
ותשתחווין לאלומתי" (ענין המלוכה בלטול ברצון) וזה
ששאלו האחים המלך תמלוך (במה דסיים פתח או דזה ה' מופרך
לגמרי אצלם שהם יקבלוהו למלך) או משול תמשול (ועי' אבן עזרא).

המערכת

ואולי אפשר לומר שרש"י לא רצה להביא ראי' משם, כי שם יכולים לפרש גם כן כמו שפירש המצודת דוד, וז"ל: ר"ל הי' מסתכל לשמור מוצאי שפתי' לשמוע דברי', עכ"ל, שלפי דבריו, לכאורה אין הפירוש של שמר שם לשון המתנה. *

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

יט. בפרק לז פסוק יב כתוב: שהאחים היו הרועים לצאן אביהם. ולכ' קשה, למה לא היו טיפול הצאן ע"י עבדיו הרבים, ואז יכלו האחים לישב וללמוד תורה. ובפרט ע"פ ביאור כ"ק אד"ש על פרש"י ל, מג (ש"פ ויצא-וישלח תש"מ) שהי' צריך כו"כ עבדים בשביל טיפול הצאן! **

ישיבת חנוך לנער
- שיעור ו' -

כ. בפירש"י ד"ה מעמק חברון (לז, יד): אלא מעצה עמוקה של אותו צדיק הקבור בחברון לקיים מה שנאמר לאברהם בין הבתרים כי גר יהי' זרעך, עכ"ל.

ע"י בכלי יקר, וז"ל: פי' רש"י . . לשון עצה ול' עמוקה צריכין ביאור כי מי יעץ זאת העצה ומה עומק יש בה.

והקרוב אלי לומר בזה לפי שאמרו רז"ל אמר הקב"ה לאברהם במה תרצה וידונו בניך בגיהנם או במלכיות ואברהם בירר לו המלכיות במקום הגיהנם הנקרא שאול עמוקה, עכ"ל, ועי"ש.

*****

* וראה בכל זה בלקו"ש ח"ה ע' 180 בהערה 3.

** הלא גם ביעקב מצינו כן אף שהיו לו שפחות ועבדים (ויצא ל, מג) מ"מ עבד בעצמו כל "עשרים שנה וגו'" (ויצא לא, לח) וכמרז"ל (המובן גם לכן ה') "הרוצה לאבד מעותיו ישכור פועלים ואל ישב עמה".

המערכת

וצ"ל, למה לא פירש רש"י דבריו כלל, ודוחק גדול לומר שסמך שהבן חמש לבין מה שפירש הכלי יקר בזה מעצמו.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

כא. בפרק לז פסוק יז כתוב ששליחות גברילאל ה' להגיד ליוסף ש"נסעו מזה" ופרש"י "מן האחוה" הלא יוסף כבר ידע את זה, ולכ' ה' צריך רק להגיד "נלכה דותינה" שחשבו עצות בפועל (כדפירש"י), וקשה לומר שגברילאל לא ידע מידיעת יוסף.

*

כב. פרק לז פסוק כט "וישב ראובן" פירש"י: שהגיע לומר לילך ולשמש את אביו" ומשמע שהלך א' מאחים בכל יום, וא"כ קשה למה ה' צריך יעקב לשלוח יוסף אודות "שלום אחיך ואת שלום הצאן" ובפרט במקום סכנה - ה' יכול לשאול א' מהאחים! *

ישיבת חנוך לנער
- שיעור ו' -

כג. בפירש"י ד"ה ימים רבים (לז, לד): ..הרי כ"ב שנה כנגד כ"ב שנה שלא קיים יעקב כבוד אב ואם. . וזהו שאמר ללבון זה לי עשרים שנה בביתך לי הן עלי הן וסופי ללקות כנגדן, עכ"ל.

א) וצריך להבין, למה לא פירש רש"י זה בפרשת ויצא על אזור בפסוק (לא, מא), שהרי באמת תיבת "לז" מיותר **

*****

* עי' בשפ"ח (הארוך) שמקשה כן בשם נחלת יעקב (נח"י). ואולי א"ל (בדוחק) שלא היו הולכים בכל יום אלא מדי פעם בפעם היו הולכים ליום אחד, ודו"ק.

** אינו מיותר דא"א לכתוב "זה עשרים שנה בביתך" וצ"ל או "לז" או "אנכי" כבפסוק הקודם, ושם לא קשה כ"כ

וצריך פירוש.

[דרך אגב, צריך להבין למה אין רש"י מפרש שם למה הזכיר יעקב שני פעמים שהי' עשרים שנה בבית לבן, ועיין בכלי יקר שם שמתרץ זה].

ועוד צריך להבין:

אם יעקב ידע ש"סופו ללקות כנגדן", למה לא עזב בית לבן מיד אחר שנולד יוסף ולמה נתעכב שם עוד שש שנים, וכי הי' כדאי לו שכר הצאן שקיבל בשש שנים אלו כנגד זה ש"לקה" שש שנים אלו על שלא כיבד אביו ואמו.

(ב) בגליון הערות התמימים ואנ"ש מאריסטאון (לפרשת וישב ה'תשמ"ז) שאלתי שמרש"י משמע לכאורה שזה שפירש יוסף מאביו כ"ב שנה הי' זה מדה כנגד מדה, ועונש על מה שלא קיים כבוד אב ואם כ"ב שנה,

ולכאורה אינו מובן, שהרי אינו דומה זה שפירש יעקב מיצחק לזה שפירש יוסף מיעקב, שהרי כשפירש יעקב מיצחק לא התאבל עליו, שהרי ידע איפה הוא נמצא, אבל כשפירש יוסף מיעקב סבר יעקב שיוסף מת והתאבל עליו, ולמה הי' העונש של יעקב יותר ממה שחטא, כ"ז כתבתי אז.

ועיין בלקוטי שיחות לפרשת וישב תשל"ז (לקו"ש חט"ו) בהערה 11, וז"ל: ואף שהי' צ"ל פרעון שטר חוב דכברית בין הבתרים. . . הרי אין הכרח שיהי' ע"י "רוגזו של יוסף".

וכן זה שיעקב נענש שפירש יוסף מאביו כ"ב שנה שלא קיים כבוד או"א - הי"ז טעם רק על עצם הפרשתו מאביו, אבל לא על ה"רוגז" הצער שהי' קשור לזה, עד שיעקב לא הי' יודע שיוסף חי, עכ"ל, וע"ש.

*****

דשינה הכתוב ליופי המליצה וגם ההסברה דכאן אינו מוסיקף כלום (לכאורה) בטענת יעקב ללבן, משא"כ כאן.
המטרה

שלפי זה נמצא שהי' כאן **שני** דברים: א) זה שלוסף פירש מאביו כ"ב שנה ולא כליבד אותו, זה הי' עונש ומדה כנגד מדה על מה שלעקב פירש מיצחק כ"ב, ולא כליבד אותו, ב) **הצער** שהי' ליעקב מזה, שזה הי' מצד זה שביקש ליטב בשלוה, וכמו שפירש רש"י בסוף ד"ה אלה תולדות יעקב.

ואולי הי' אפשר לומר שבזה **מדויק** לשון רש"י שם: "קפץ עליו **רוגזו** של יוסף", שלכאורה, למה נקט רש"י לשון כזה, ולא לשון יותר פשוט לבן חמש למקרא, דהיינו: "בא עליו **צרת** יוסף, (וכן מצינו בלשון הכתוב בפרשת מקץ (מב), כא): **באה** אלינו **הצרה** הזאת).

אלא שבלשון זה בא רש"י לדויק **שאין** זה הצרה מה שלוסף פירש מאביו כ"ב שנה, שהרי צרה זה לא **קפץ** עליו (שענין הקפיצה מורה על דבר הבא **במהירות** ולא שדאג על זה) שהרי זה כבר דאג מכמה שנים שלענש עליו וכמו שפירש"י בד"ה למים רבים, "זה לי".

(והגם שמוכרחים לומר שלא ידע **ממש** מהו העונש, אבל עכ"פ ידע שהי' העונש מדה כנגד מדה, ובענין הקשור לכבוד אב ואם).

משא"כ **הצער** שבזה הוא ענין **נוסף**, שלא דאג על זה, רק בא עליו פתאום.

וכן מדויק מה שרש"י אומר "רוגזו" של יוסף, שאם הי' אומר "צרת יוסף" הי' מקום לטעות שאולי הכוונה על עצם הענין מה שפירש יוסף מאביו לכן אמר "רוגזו" של יוסף, דהיינו ענין **נוסף** בהצרה, דהיינו **הצער** שהי' ליעקב נוסף על עצם הענין שלוסף פירש ממנו.

*

כד. בפירש"י ד"ה והקם זרע (לח, ח): הבן יקרא ע"ש המת, עכ"ל.

וצ"ל, למה לא העתיק רש"י תיבת: "לאחיו" מן הכתוב. ולכאורה מן תיבה זו הוא (העיקר) ראי' שהבן יקרא ע"ש המת.

הרב וו. ראזענבלום

- תושב השכונה -

כה. בפרשתינו פרק לייט פסוק ו' מעתיק רש"י תיבות "ויהי לוסף לפה תאר" וז"ל: כיון שראה עצמו מושל התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשערו וכו'.

וצריך ביאור: הלא ענין זה המסלסל בשערו הי' כבר קודם לכן בתחילת הפרשה, בפרק לייז פסוק ב' מפרש רש"י "והוא נער" שהי' עשה מעשה נערות מתקן בשערו וכו'. שזה הי' קודם לכן. (וא"ל שהפסיק, דמנ"ל בפשטי"מ) *.

הת' אוריאל צבלי לליבער
- תלמיד במתיבתא -

כו. בפרש"י ד"ה ויהיו ימים במשמר (מ,ד): שנים עשר חדש, עכ"ל.

ענין בפירש"י בפרשת חילי שרה ד"ה ימים (כד, נה): שנה כמו ימים תהי' גאולתו, עכ"ל. ובפירש"י בפרשת בהר ד"ה ימים (כה, כט): ימי שנה שלימה קרוים ימים וכן תשב הנערה אתנו ימים, עכ"ל. ובפירש"י בפרשת בהעלותך ד"ה או ימים (ט, כב): שנה כמו ימים תהי' גאולתו, עכ"ל.

וצריך להבין:

א) למה לא כתב רש"י גם בפרשתינו "שנה", כמו בכל שאר המקומות הנ"ל.

*****

* לכאו' ע"פ פשוט כשהי' במצב של עבד (וכן בזמני המכירה) לא הי' מסלסל וכו'. כפי ששמע מרש"י עצמו "כיון שראה את עצמו מושל התחיל וכו'". והחילוק בין "תיקון" לסלסול לכאורה תיקון הוא רק שלא יהי' מסובך וכו' משא"כ "שראה עצמו מושל" אז לא רק שתוקן שערו אלא גם התחיל לסלסל כדרך המושלים (ועפ"ז אולי א"ל דלא כהנ"ל אלא דכל הפעם הי' מתקן בשערו ועכשיו התחיל גם לסלסל ודו"ק).

המערכת

ב) למה אומר רש"י בפרשת בהר "למי שנה שלימה" ואינו מסתפק לפרש בקיצור כבכל מקומות הנ"ל: "שנה".

ג) בכל מקומות הנ"ל מבלי רש"י ראי, אינו טומך על מה שפירש כבר, ולמה בפרשתנו אינו מבלי ראי לזה.

ואולי אפשר לתרץ בדוחק, שפרשת וישב הוא רק כמה פרשיות אחר פרשת חילי שרה ובחומש אחר ולכן סמך רש"י שהבן חמש למקרא יזכור מה שפירש כבר. משא"כ במקומות הנ"ל.

ד) למה מעתיק רש"י בפרשתנו התיבות: "ויהיו... במשמר", והלא מפרש רק תיבת "למיים", ולא הויל ל" להעתיק רק תיבה זו, כמו בכל המקומות הנ"ל. *

ועל דרך זה צריך להבין למה מעתיק רש"י בפרשת בהעלותך תיבת "או".

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

*****

* אולי ל"ל בכללות דיש הבדל עיקרי בין "למיים" דפרשתנו ל"למיים" של ג' מקומות הנ"ל דכאן היו במשמר למים מסוללמים לא פחות ולא יותר וע"ז מפרש רש"י בדיוק ל"ב חודש לא פחות ולא יותר משא"כ בשאר המקומות!

א) אצל רבקה "תשב הנערה אתנו למים או עשור", היינו לאו דוקא בדיוק ל"ב חודש אלא שנה בערך, והראי' שהסכימו גם על עשר חדשים.

ב) בגאולת עיר חומה א"א לומר ל"ב חודש דאם נתעברה השנה יש לו ל"ג חודש וזהו מה שמדייק רש"י שנה שלימה ובלשון הכתוב שנה תמימה.

ג) בפי' בהעלתך הכתוב לא נחית לומר שהי' הענן בדיוק שנה או ל"ב חודש אלא ש(הי' יכול להיות) הענן יהי' על המשכן יום, למים, חודש, שנה וכו' אבל לא בדיוק.

רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירושי"י דפ' מקץ

נת' בהתוועדות	פרק ופסוק	ד"ה
מקץ תשכ"ה (1)	מא, א	ויהי מקץ.
מקץ תשל"ב	מא, ח	ותפעם רוחו.
מקץ תשל"ב	שם	חרטומי.
מקץ תשל"ב (2)	שם	ואין פותר אותם לפרעה.
מקץ תשל"ד (3)	שם	למה אין רש"י מפרש מדוע לא יכלו החרטומים לפתור חלומות פרעה, ורק יוסף פתרם.
מקץ תשי"מ	מא, יז-כד	למה אין רש"י מפרש מדוע נכפל חלום פרעה עם כל פרטיו.
מקץ תשל"ב	מא, לב	למה אין רש"י מפרש מדוע נכפל החלום אצל יוסף פעמיים.
מקץ. מוצאי זאת חנוכה תשמ"א	שם	כנ"ל.
מקץ תשד"מ	שם	כנ"ל.

*****

לכן בכל מקומות הנ"ל כותב רש"י שנה - כוונתו לאו דוקא ל"ב חודש, משא"כ כאן דכתיב **ויהיו** ימים **במשמור** בפועל ממש זמן מסוילים ומוגבל כותב רש"י בדיוק ל"ב חודש.

המערכת

	למה אין רש"י מפרש מדוע לא הודיע יוסף ליעקב שהוא חי.	מא, מ-מד
מקץ תשל"ב		
(4) מקץ תשל"ג	כנ"ל.	שם
(5) מקץ תשכ"ז	אברך.	מא, מג
(6) מקץ תשמ"ג	אוכל שדה העיר אשר סביבותי' נתן בתוכה.	מא, מח
מוצאי ש"פ מקץ תשל"ט (7)	בטרם תבוא שנת הרעב.	מא, נ
(8) מקץ תשל"ט	ותרעב כל ארץ מצרים.	מא, נה
כנ"ל	אשר יאמר לכם תעשו.	שם
מקץ תשמ"ב	וישבור למצרים.	מא, נו
מקץ. מוצאי זאת חנוכה תשמ"א	למה תתראו.	מב, א
מקץ. ולגש תשכ"ט (9)	פן יקראנו אסון.	מב, ד
מקץ תשכ"ז	ויכר יוסף וגו'.	מב, ח
כנ"ל	והם לא הכירוהו.	שם
מקץ תשמ"ו	לא אדנ"ל.	מב, י
מקץ. יתרו תשמ"מ	בטנים.	מג, יא
מקץ תשמ"ה (10)	וא-ל שד-י (הא').	מג, יד
ולשב. מקץ תשכ"ח	וטבוח טבח והכך.	מג, טז

מקץ תשל"ה (11)	כל נכמרו רחמיו.	מג, ל
מקץ תשל"ה (12)	נכמרו.	שם
מקץ תשכ"ה (13)	חלילה לעבדיך.	מד, ז
מקץ תשל"ו	הן כסף וגו'.	מד, ח
מקץ תשכ"ה (14)	ומה נצטדק.	מד, טז

*****

(1 ה 196-201. 2 טו 341-347. 3 שם 339-347. 4 ל 129-135. 5 ה 202-212. 6 מקץ תשד"מ. 7 כ 192-199. 8 ל 136-141. 9 ה 213-222. 10 כה 227 ואילך. 11 טו 350-358. 12 שם 348-358. 13 שם 359-369. 14 שם 363-365.

נערך ע"י הרב יוסף יצחק שגלוב
 - תושב השכונה -

נ ג ל ה

כז. הר"ן (דף ה:): וז"ל ודקו רבנן ז"ל עלה אמאי לא דייק לאידך גיסא כלומר בנתנה היא ואמר הוא ולמידוק מרישא דלא הוי קדושין ומסיפא דהוי קדושין ע"כ ומתרץ הר"ן שרישא לסיפא לא קשלא כי אפשר לקיים הרישא באדם פשוט וסיפא באדם חשוב ולכן לא סתרי הדדי.

וצ"ל כי נראה קצת דוחק לחלק המציאות של הרישא לסיפא ואם האמת כדבריו לכאו' היה להגמ' להקשות משמעות הרישא לסיפא כמו בנתן הוא ואמרה היא ולתרץ בפירוש שהכא באדם פשוט והכא באדם חשוב ויל"ע.

אברהם יצחק נייבוירט
- תלמיד בישיבה -

ש ו נ ו ת

כח. עיין בקובץ הערות וביאורים גליון י דפ' ויצא ששאלתי בפירש"י ד"ה ואלקי יצחק (כח, יג): אע"פ שלא מצינו במקרא שילחד הקב"ה שמו על הצדיקים בחייהם לכתוב אלקי פלוני משום שנאמר הן בקדושינו לא יאמין וכו', עכ"ל.

שהפירוש ב"הן בקדושינו לא יאמין" הוא לכאורה, שיש לצדיקים בחירה ואולי יפלו ממדריגתם. אבל הקב"ה יודע מה שיבחרו, ואין זה סתירה לבחירתם, כידוע.

ועיין בפירש"י בפרשת עקב ד"ה פן תרבה עליך חית השדה (ז, כב): והלא אם עושין רצונו של מקום אין מתיראין מן החי' . . אלא גלוי הוי' לפניו שעתידין לחטוא, עכ"ל.

ואם כן, כן הוא גם בצד הטוב, שגלוי לפניו (בנוגע לצדיקים שנפטרים בצדקתם) שלא יחטאו.

ולפי זה אינו מובן, למה לא מילחד הקב"ה שמו על

צדיקים כשרואה שלבחרו בטוב ויפטרו מן העולם כשהם צדיקים, וכמו שהי' ביצחק. ע"כ תוכן ממה שכתבתי בגליון הנ"ל.

ואולי הי' אפשר לתרץ:

שאם הי' הקב"ה אומר "אלקי יצחק" והי' מליחד שמו על יצחק הי' דילברו של הקב"ה (שחשיב מעשה - ועלין בפירש"י בפרשת לך לך בנ"ה לזרעך נתתי (טו, יח): אמירתו של הקב"ה כאלו היא עשויה, עכ"ל) מסלק בחירתו של יצחק, והי' מוכרח מצד דילברו של הקב"ה לפטור מן העולם כשהוא צדיק.

ואולי אפשר לומר שזהו ע"ד "שצדיק ורשע לא קאמר", שהפירוש הפשוט בזה הוא, שאם הי' הקב"ה אומר שהי' צדיק הי' מוכרח להלות צדיק ולא הי' לו בחירה.

ואפשר שזהו הפירוש ברש"י שמצד זה "שהן בקדושו לא יאמין", דהיינו שיש לצדיקים הבחירה לבחור ח"ו בהיפוך הטוב, לא רצה הקב"ה לייחד שמו על צדיקים, שעל ידי זה יסלק בחירתם, כנ"ל.

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

כט. בגליון תיז הביאו קושיות הי"דעת זקנים" מבעלי התוס' מהפסוק כה, כז שכתוב ויגדלו הנערים ופרש"י כל זמן שהיו קטנים לא הי' ניכר במעשיהם ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם עד שנעשו בני ל"ג שנה וזה פירש לבית המדרש וזה פירש לבתי ע"ז.

וברש"י כה, כט ו"ה מן האדום מפרש"י שאותו היום מת אברהם שלא יראה בן בנו יוצא לתרבות רעה וגו' לפיכך קצר הקב"ה ה' שנים שיצחק חי ק"פ וזה קע"ה וכו'.

והקשו דבפסוק כז כותב שכן ל"ג שנה פירש לבית ע"ז ובפסוק כט כותב בן טו שנה (לפי החשבון שיצחק נולד כשאברהם הי' מאה שנה ויצחק בן ששים שנה כשנולד יעקב ועשו ועד שנעשו יג שנה אי"כ אברהם בן קע"ג).

ומה שמתרצים המפרשים ע"ז אלנו ע"פ פש"מ, ראה לקו"ש ח"א ע' 39.

ונראה דיש לבאר כל זה ע"פ מה שנת' בלקו"ש ח"כ פ' נח (ב):

דיש מספרי השנים ווען יעדערער האט מוליד געווען את בנו (קפ"ז וקפ"ב וכו"ב) מלינט עס ניט אז אין דעם טאג וואס ער איז אלט געווארן דעם מספר פון יארן איז הוליד. . נאר דאס מלינט, אז נאכדעם ווי זלי האבן געהאט דעם מספר יארן, איז אין משך פון דעם יאר הולידו.

ומוסיף אח"כ בסעי' ה': אין דרך הפשט, ווען תורה זאגט אז פלוני איז אלט כך וכך יארן, מלינט עס מספר שנותיו בערך - מעגלעך עלטער אבער ווילניקער ווי מיט א האלב יאר, אדער אינגער מיט אזא זמן, ווילל בפשטות איז אזלינן בטר רובא (אויך פון א יאר).

וכן בהערה 26 מבאר בנוגע שנותיו של מתושלח שאפ"ל ששנותיו - תתקס"ט לא היו שלמות אלא תתקסח ויותר ממחצה.

ע"פ כהנ"ל יש לבאר בפשטות ענין הנ"ל בנוגע יעקב, עשו ואברהם.

דמש"כ בפרק כה, כו "וליצחק בן ששים שנה בלדת אתם" אין הפירוש שביום הולדת שלו הששים, נולדו יעקב ועשו אלא שבשנת הששים נולדו. דהנה מבואר בפסוק כ "ויהי ליצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה" ומפרש"י בפסוק כו ד"ה בן ששים שנה שהמתין כ' שנה, ואז "ויעתר לנכח אשתו". הר"י כשנענה מהקב"ה ע"י שרבקה נכנסה להריון, אז יש לחשב ט' חודשי הריון, הר"י שילצחק ה' לפחות בן 60 שנה וט' חדשים כשנולדו עשו ויעקב. א"כ הר"י אברהם ג"כ ה' בן 160 שנה ולפחות ט' חודשים ולא שהי' בדיוק 160 שנה.

וכאשר עשו ויעקב היו בני ל"ג שנה, אברהם ה' חודש או חדשים פחות מ-174 שנה.

ויל"ל דמש"כ רש"י דעשו פירש לבתל ע"ז שנעשה בן ל"ג שנה, אין הכוונה לאותו יום ממש, אלא אפ"ל אם ה' אחרל

כמה חדשים עדיין נחשב שנת ל"ג, וכאשר עשו ה' בן ל"ג שנה וג' או ד' חדשים, אברהם כבר ה' יותר מ-174 שנה.

וע"ד שמצינו לגבוי משה (הערה 15) דאע"פ שה' בן ע"ט שנה ופחות מחצי שנה מ"מ כתיב (וארא ה, ז) "ומשה בן שמונים שנה וגו'" כן ל"ל לגבוי אברהם, שמת כשה' בן 175 שנה מכיון שכבר ה' כמה חדשים יותר מ-174 שנה.

ועיין שם בארוכה, איך שביאור זה מיוסד על שיחה הנ"ל, ולפלי"ז מתורץ קושיא הנ"ל.

הרב מיכאל לוזניק
- שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א -
מיאמי פלארידא

הערות לסידור תורה אור קה"ת תשמ"ז

ל. **צט,א** הערה לתקון חצות, נדפסה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א שאולי טה"ד מה שנדפס פל"ט ואוצ"ל פ"א, יש להעיר שע"פ כ"ק אדמו"ר מהר"ל"צ נ"ע צ"ל (כדברי כ"ק אדמו"ר שליט"א) פ"א. וראה ספר המפתחות לספרי חסידות חב"ד (ברוקלין, תשכ"ו) ע' 36.

קמ,א בהערה "נתענית ציבור אומרים (- אבל ראה לקמן רמב,א): אבינו מלכנו...". אם כוונתו (לא לענין השמטת "בספר", אלא) לעצם ענין אמירת א"מ הארוך בת"צ, ה' צריך להעיר כן גם בעמוד הקודם בהערה אודות אמירת ברך.

קמ,ב אחר אותה הראת נדפס שצריך לומר "אב הרחמים וכו'", למה לא העירו שאב הרחמים אומרים אחר יזכור.

קעג,א בשוה"ג "ומתפללין מוסף", בסידור תהלת ה' נוסף גם שאומרים ח"ק.

קעה,ב מה נשתנה, בדפוסים הקודמים נדפס אנו (בפתח), ובדפוס זה תוקן אנו (עם קמץ) וצ"ע מדברי כ"ק אדמו"ר שליט"א להאדמו"ר מסדיגורא שליט"א ביום ד' תמוז תש"מ (הנחה בלתי מוגה - בצל החכמה ע' 93) שלא מצא לע"ע הסבר ולא ראינו אינו ראי', אבל זה הועתק מסידורו של

אדמו"ר הזקן.

קפו, ע נדפס 'בעל קב ונקל' וצ"ע 'בעל קב נקל'.

קפו, ב 1 "סלח . . עונינו" שייך בראש העמוד, ע"פ הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בליקוט טעמים ומקורות שבסוף הסליחות, וכ"ה גם בקונטרס הסידור לקמן שפה, ב. 2) אולי יש להעיר ע"פ מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א הנדפס בסליחות בקשר לצום גדלי' א) אם אומרים את הסליחות בסדר התפלה, משמיטים בהתחלת הסליחות: סלח לנו, א-ל ארך אפים עד ורב חסד. וראה גם לקמן בקונטרס הסידור שפד, ב. 3) בשני וחמישי כשאומרים והוא רחום, אומרים סליחות לפני שומר ישראל (?).

קפט, א בשוה"ג בטעות נשמט שורה שני', וצ"ל: הארון.

קצ, א יש להוסיף בשוה"ג "אבינו מלכנו בנוסח הארוך תמצא לעיל קלט, ב", ולהעיר ע"ז מלקמן רמב, א מ"ש בקשר לתענית צבור (ובה"ב?).

רה, א לא נרשם הקריאה וכו' לשבת חנוכה (וכ"ה גם בסידור תפלוז ה').

ריג, ב שו"ה יקרה נדפס "משמחת" (עם סגל תחת המ"ם והחיל"ת) וצ"ל "משמחת" (עם פת"ח תחת המ"ם והחיל"ת), ע"ד לעיל ריב, ב. ובסידור תהלת ה' ברוקלין תשמ"ו ותשמ"ז תוקן כבר.

רכד, ב בסדר קריה"ת למועדים כו' יש גם הפטרה לשחוהמ"פ והפטרה לשחוהמ"ס, ועפ"ז צריך להוסיף כאן על התורה ועל העבודה כו' דשבת, ולהעיר ע"ז שבשחוהמ"ס חותמין השבת וישראל והזמנים.

רמד, ב בהערה 17 נדפס "להלן" וצ"ל "לעיל ע, א".

רצט, א נשמט כוכב הציון איזה ס"ק העביר עליו כ"ק אדמו"ר שליט"א קולמוסו.

נ.ב. ע"פ הנדפס בסידור תורה אור קב, א ואילך מאמריו זוהר מענין חצות, יש לתקן בסידור תהלת ה' השלם קפט, א.

1) נדפס בח"א ד' קנ"ו: "וצ"ל ד' קל"ו". 2) בח"ג לפני ד' ר"ס צ"ל ד' ס"ז ע"ב ר' חניא פתח.

*

לא. כתב א' התמימים בגליון (רסז) שבסוף "הקדמת המלקט" לתניא כותב אדה"ז "שלא להדפיס קונטרסים הנ"ל. . משך חמש שנים מיום כלות הדפוס", ובשיעורים בס' התניא - אידיש ציין ע"ז "כנ"ל ליום ג' פ' תבא תקנ"ו - זע אויבן אין די הסכמות". ופלא לומר שיום נתנית ההסכמה הוא ליום כלות הדפוס, ומציין הנ"ל לכמה מקומות שגמר ההדפסה הי' בכ' כסלו תקנ"ז, ע"כ.

ומתוך ע"ז הרב י.ג. בגליון (רסח) שהכוונה בהערה בשיעורים בס' התניא הוא שהאיסור חל מג' תבא תקנ"ו עד חמש שנים, שהרי צ"ל מוכח מהספר עצמו מתי נגמרים החמש שנים, והתאריך היחיד הוא ליום נתנית ההסכמה. ומסיים הרב הנ"ל צריך ברור אם נדפס בסוף דפוס הראשון ליום כלות הדפוס, ע"כ.

ואלשתמיטלי' רשימת כ"ק אד"ש מדפוס תניא ושם מצטט "ביום שהוכפל בו כי טוב ליום ג' ר' למים לחדש כסלו שנת תקנ"ז לפ"ק, על ידי הפועל...". ובביליגרפ' לספר התניא (מונדשיין) ע' 31 ונשלם המלאכה מלאכת הקודש ביום שהוכפל...".

ומה שמוסיף לציין הרב הנ"ל שפרט השנה בהשער של דפוס הראשון הוא תקנ"ו התחלת הדפסתו, כן הוא ברוב הספרים דזמן ההוא, שפרט השנה בשער הוא זמן התחלת הדפסתו, ולפעמים מוסיפים "ותהי ראשית מלאכת הקדש...". וכדומה (ולא כבזמנינו שאחרי כמה עריכת וסידור הספר בדפוס אז כותבים הזמן בהשער), וישנם המוסיפים גם את היום וחודש דהתחלת ההדפסה ובסופו ליום וחודש ושנה דכלות הדפוס ושמות העוסקים במלאכת הקודש.

ול"ל דמאחר והר"ר משולם זוסיל מאנליפאלי וכן הר"ר יהודא ליב הכהן כותבים בהסכמתם אזהרה לא להדפיס במשך חמש שנים מיום ג' תבא תקנ"ו לכן נראה לומר דכוונת אדה"ז (שלא הזכיר תאריך) גם לתאריך הנ"ל, ובפרט די"ל שכתב את ההקדמה בסמיכות להנ"ל, ולכן מציין בשיעורים

בס' התניא לעילין בההסכמות.

הרב יוסף יצחק איזידעלמאן
- נחלת הר חב"ד -

לב. כמה ענינים הנדפסים בתניא נכללו בשיעורי חת"ת
(כפי שנחלק במורה שיעור) וכמה ענינים לא נכללו.

ענינים שנכללו:

(א) שער בלאט.

(ב) הסכמת הרב . . מאניפאלי

(ג) הסכמת הרב . . הכהן.

(ד) הסכמת הרבנים של בני המחבר.

(ה) הקדמת המלקט.

(ו) ע' ע"ה "נשלם חלק ראשון בעז"ה ית' וית'".

(ז) ע' 150 "ליקוטל אמרים...".

(ח) ע' 152 "שער היחוד...".

(ט) ע' צ "נשלם חלק שני בעז"ה יתברך ויתעלה"
[לאחר חלק א' נדפס בקיצור ית' וית'].

(י) ע' 180 "אגרת התשובה" [וכבר תוקן בלוח התיקון
שצ"ל "ליקוטל אמרים חלק שלישי הנקרא בשם..."-ומן
הסתם שורה זו נכלל ג"כ בשיעורי חת"ת].

ענינים שלא נכללו:

(א) מודעה רבה (לדפוס תר"ט) [וגם הסכמות אחרות
שכאו בדפוסים שונים ולא באו בדפוס תר"ס].

(ב) ע' ה' "ליקוטל אמרים" "ספר של בינונים".

(ג) ע' ק"ב "אגרת הקדש".

- (ד) ע' 206 "אחר בילאתו מפ"ב".
- (ה) ע' קכ"ד "לאנ"ש ק' וכו'".
- (ו) ע' קל"ג "עי"כ מצאנו מכילה"ק".
- (ז) ע' 290 "מה שכתב . . . נ"ע" [עלין בלוח התיקון שיש כאן ט"ס].
- (ח) ע' 292 "ביאור על הנ"ל".
- (ט) ע' 294 "מה שכתב . . . נ"ע".
- (י) ע' קנ"ג "קונטרס אחרון על כמה פרקים" "עלין בלק"א ח"א פ"מ".

ויש לעיין בכמה שינויים בכל הנ"ל, ומהם:

- (1) הכותרות לחלק ב' וג' נכללו משא"כ הכותרות לחלק א', אגה"ק וקו"א. ולכאן המילים "ליקוטי אמרים" (דף ה'), "שער היחוד והאמונה" (דף 152), "אגרת התשובה" (דף 180), ו"אגרת הקדש" (דף ק"ב) הם רק מה שהמדפיס הדפיס על כל דף לאיזה חלק שייך דף זה, שזהו סדר כמה מדפיסים להקל על מי שפתח הספר לידע לאיזה חלק פתח כו' או למי שמצא דף א' או שמות וכו'.
- (2) בסוף אגה"ת לא נדפס "נשלם...". וכן בסוף אגה"ק וקו"א משא"כ בסוף חלק א' וב'.
- (3) יש לעיין בדפוסים ישינים של אגה"ק לראות איזה מהענינים הנ"ל (שלא נכללו בשיעורי חת"ת), נדפסו באיזו דפוסים כו'.
- (4) יש לעיין אם כ"ק אדמו"ר מוהריני"ץ עשה חלוקת השיעורים על תניא דפוס (כמו) תר"ס והדפים וכו' הנמצאים בתוך השיעורים היא ג"כ ממנו או שעשה החלוקה על תניא אחר ומערכת "אוצר החסידים" השווה החלוקה לתניא דפוס ווילנא.

הרב הירשל קרינסקי

- תושב השכונה -

שייך למדור שיחות

לג.

במה שנתבאר בההתוועדות דל"ט כסלו בהסיום אודות "בכח ובפועל", שישנם אופנים דב"ש וב"ה לא פליגי ולכו"ע אזלינן בתר בכח או בתר בפועל מצד סיבות אחרות הגורמות, והובא בזה גם המשנה הראשונה דברכות דר"א שמותי הוא ור"ג הוא מתלמידי ב"ה, והל' משמע דבמה דפליגי ר"א ור"ג, דר"א סב"ל דסוף זמן ק"ש בלילה היא עד סוף האשמורה הראשונה, ור"ג סב"ל דמה"ת עד שיעלה עמוד השחר, אין פלוגתא בזה גופא אם אזלינן בתר בכח או בתר בפועל, (כן הוא לפי הבנתו).

הנה לכאורה בלקו"ש ח"ו ע' 74 נתבאר דר"א דסב"ל עד סוף האשמורה הראשונה ה"ז משום שמפרש "ובשכבך" "כל זמן שבני אדם עוסקין לילך ולשכב", משום דכשהאדם עסוק בלילך ולשכב נכלל כבר בזה בכח כל הזמן שישן אח"כ בפועל, משא"כ (חכמים ו) ר"ג מפרש "בשכבך" "כל זמן שבני אדם שוכבים" דזהו בפועל ולכן סב"ל דזמן ק"ש הוא בכל הלילה יעו"ש, ובההתוועדות הל' משמע דבזה ליכא פלוגתא אם אזלינן בתר בכח או בפועל?

הת' מנחם פעלדמאן

- תלמיד בישיבה -